

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון נג ♦ חשוון תשע"ד

ערב שב"ק פרשת חיי שרה

דברות קודש

כ"ק מרן רבינו שליט"א

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה ולכאורה נראה שמה שכתוב בסוף, שני חיי שרה כמיותרת, דמכיון שכתב כבר ויהיו חיי שרה וגו', ורש"י שכתב "שני חיי שרה כולם שוין לטובה" נראה שרצה בזה לתרץ את מה שכתוב "שני חיי שרה" שהפסוק רצה לומר בזה שכל החיים והשנים של שרה אמנו היו הכל שוין לטובה, אבל רש"י לא ביאר מה הכוונה שכולן שוין לטובה, ובפשטות נראה שכוונת רש"י לומר ששרה היתה צדקת בכל ימי חייה אשר חייתה, ולכאורה זה פשוט שכך היה ומה קמ"ל.

ונראה שר"ל שלא נחשוב ששרה היתה בבחינת בעלי תשובה שמעלתם גדולה אלא שהיתה בבחינת צדיק מעיקרא ועד סוף ימיה, חה עדיף יותר מבעלי תשובה והנה בגמרא (ברכות ל"ד) איכא פלוגתא מי עדיף "צדיק גמור" או בעל תשובה ופסק הרמב"ם כמ"ד שבעלי תשובה עדיפים על צדיקים גמורים שלא חוטאים מעולם ומקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו, כלומר שמעלתם גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם מפני שהם כובשין את יצרם יותר מהם כלומר מהצדיקים הגמורים שלא חטאו, ואם כן לכאורה אם נגיד שזה כוונת רש"י במה שכתב כולן שוין לטובה, שהיתה צדקת כל ימיה, יוצא שהשבח הוא לא כ"כ גדול מבעלי תשובה מכיון שבעלי תשובה הם במעלה יותר גדולה.

והנה המהרש"א כתב (שם בגמ') דלא איירי בחטא ועבר עבירה בפועל אלא ר"ל שהיה קרוב לפי מחשבתו לעבור עבירה ובזה שגבר על יצרו ולא עשה העבירה יש לו מעלה יתירה על הצדיקים הגמורים שלא היה בהן הסתה מהיצר הרע ולא קרבו לעבירה, ולמ"ד שסובר שצדיקים גמורים הם יותר חשובים מבעלי תשובה הוא מטעם שיש להם מעלה יתירה שלא חטאו כלל גם לא במחשבה משא"כ זה הקרוב לדבר עבירה עבר מיהו במחשבה עכ"ל ולפי זה מה שפסק הרמב"ם שבעלי תשובה יותר מבעלי תשובה מהצדיקים, זה מיירי מבעלי תשובה שחטאו בפועל, ולכן אפשר לומר מה שכתב רש"י בלשונו הק' שכולן שוין לטובה, פירושו הוא ששרה אמנו היתה צדקת מעיקרא חה למ"ד שצדיק גמור יותר חשוב ויתכן גם למ"ד שבעלי תשובה יותר חשובים כי לא מיירי במי שחטא בפועל דו"ק.

והנה גבי אברהם לא פירש רש"י שכולן שוין לטובה, כי אצל אברהם איתא בגמרא דמס' נדרים פלוגתא ממתי הכיר אברהם את בוראו דיש אומרים שרק בהיותו ארבעים שנה הכיר את בוראו ויש אומרים שבג' שנים הכיר את בוראו והרמב"ם פוסק (בהלכות ע"ז פ"א הל' ג') כמ"ד שרק בהיותו ארבעים שנה הכיר את בוראו. והראב"ד השיג וכתב שיש אגדה שכתב שהכיר אברהם את בוראו בהיותו בן ג' שנים ע"ש.

ובהגות מימוניות כתב לקיים שניהם דמבן שלוש התחיל אברהם אבינו לשוטט במחשבתו ולחשוב בבוראו אבל בהיותו בן מ' הכיר כבר בבוראו ולכאורה לפי זה מעלתה של שרה יותר גדולה מאברהם מכיון שאברהם רק בהיותו בן ג' או מ' הכיר את הבורא ובשרה לא כתוב כך ונראה לפי רש"י שכתב שכולן שוין לטובה שהיא הכיר את הבורא כל העולמים מתחילה שנולדה כך משא"כ באברהם.

ולפי זה יובן מה שכתוב ברש"י על הפסוק (לעיל כ"א י"ב) כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, בקול רוח הקודש שבה ולמדנו

דברי אלוקים חיים

ויהיו חיי שרה וכו'

נראה לפי שכל ימי חיי שרה היתה נדבקת תמיד להשם הוי"ה ב"ה, וממנה היתה חיותה, זה "ויהיו" היינו שחיי שרה היה רק מיהו, דהיינו מהשם הוי"ה ברוך הוא.

קדושת לוי

והיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה, רש"י כולן שוין לטובה, איך יתכן לומר כן והלא רוב שנותיה היתה חשוכת בנים ושרויה בצער, סובלת רעב וגלות שבויה ביד פרעה ואבימלך וכיוצא בפרעניות הללו, ואיך כל שנותיה שוין לטובה, אכן הכוונה אמר הרבי רק זושא מאניפולי שבכל שנותיה אמרה על כל מאורע בשוה "גם זו לטובה" על רעה ברכה את ה' כשם שמברכין על הטובה, ומעולם לא ידעה רק מה טיבו עיו שהכל מידו של ה' הטוב.

תורת הרבי רבי זושא

ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכתה

פרש"י ניסמכה מיתת שרה לעקדת יצחק לפי שע"י בשורת העקידה שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט פרחו נשמתה ממנה ומתה, ולהבין הרי אמר"ל שאברהם היה טפל לשרה בנבואה, אם כן היה לה לשמוח על בשורת העקידה שהעלו את בנה עולה לה' ולמה פרחו נשמתה בהתבשר לה בשורת העקידה, אלא נלע"ד בדרך אפשר שפרחה נשמתה מחמת גודל הצער שהעלימו ממנה את מעשה העקידה ולא זכתה לקחת חבל בעבודה גדולה כזאת, חזאת שלא גילה לה הקב"ה את דבר העלאת בנה לעולה ראייה שלא היה בכוחה לעמוד בנסיון הזה, ומפי זה הצטערה עד שנגע לליבה וכו'.

כ"ק אדמו"ר ז"ע ב' חוקי חיים

ויבא אברהם לספוד לשרה

יש לומר עפ"י מה שמבואר בפסקים שבימים בין יוה"כ לסוכות אסור ההספד ורק חכם בפניו מותר להספידו, ואמרינן בגמ' אשת חבר כחבר, ולפי זה הוצרך אברהם אבינו דווקא לבוא לביתו כדי להספידה שרק בפניה היה מותר לו להספידה, כי כתב בעשרה מאמרות דהעקידה היה ביום הכיפורים ולפי זה בא אברהם לביתו סמוך לסוכות כי היה מהלך של שלשה ימים עד חברון, ולזה אמר ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה והסמיך הביאה להספד, שהרי מחמת ההספד הוצרך לבוא לביתו.

דברי יואל

ואשביעך בה' אלוקי השמים ואלקי וגו'

אשר אנכי יושב בקרבו בשידוך צריכים מאוד להקפיד ולהזהר מלהשתדך עם אדם שמסתכל על יראי ה' כבטלנים, ובזה מבואר בדרך צחות מה שאמר אברהם לאליעזר "ואשביעך אשר לא תיקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו" היינו אלו שמסתכלים על יראי ה' כמי שיושב בטל, איתם אל תשתדך

אמרי חיים

וגם לגמליך אשאב הנראה לרמז בזה גודל המחזיקים ידי תלמידי חכמים הם תמכי דאורייתא, אף שאין בהם תורה, אעפ"כ גם המה ראויים לשכר טוב ולהשפעות טובות, זה הפי' "וגם לגמליך" הם הגומלי חסדים, "אשאב" להשפיע להם כל טוב וחסדים רבים.

תפארת שלמה

שאברהם היה טפל לשרה בנביאות עכ"ל, והוא פלא ומה באמת היתה מעלתה יותר ולפי מה שכתבנו ניחא מכיון שהיתה צדקת גדולה וכל ימיה שוין לטובה ולא היתה בבחינת בעל תשובה, ולכן היתה נביאה גדולה משל אברהם עד כדי כך שאברהם היה טפל בנביאות לשרה, כמ"ש רש"י הק' כי אברהם לא הכיר את בוראו עד ג' שנים וי"א עד ארבעים שנה, ולכן היה במדרגת בעל תשובה ולפי המהרש"א בעל תשובה כזה לכולי עלמא צדיק גמור יותר חשוב ולכן היתה מעלת שרה בנביאות יותר ממעלת אברהם, וכ"ז בדרך אפשר וגם ניחא מש"כ כל ימיה שוין לטובה שצדיק גמור נקרא טוב כידוע.

(ובמאמר המוסגר לכאורה צ"ע בזה כי כתוב אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא אם כן איך יתכן צדיק גמור, כבר פירשו בזה שכל זה נאמר על כללות העולם אבל ישנם שאין להם שום חטא, וגם פירשו שהחטא הוא מלשון חיסרון כידוע, ואם כן הפירוש הוא שלצדיק אין חטא בפועל אלא חיסרון במעשיו הטובים שיתכן שיש איזה חסרון בכונת המצוה וכו')

ועוד אפשר לומר בכונת רש"י שכתב "שני חיי שרה כולן שוין לטובה" על דרך שכתבו בספרים הק' על הפסוק שוית ה' לנגדי תמיד שהיא מלשון השתוות שיהיה הכל שוה אצלו, זה המדרגה הכי גדולה לאדם שיהיה אצלו שיווין בין לטובה ובין לרעה, ויאמר הלא כל זה נשלח מאתו יתברך ואם בעיניו הוא הגון, בהדי כבשי דרחמנא למה לי, ויחשוב שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ויקבל הכל בשמחה רבה ויאמר על הכל ברכת שהכל נהיה בדברו, וברוך הוא וברוך שמו (ועיין בספר כתר שם טוב ח"א)

וגם מובא בספרים הק' שיש ג' מדרגות באנשים שיש אנשים שאם יש להם טובה הם שמחים אבל אם ח"ו יש להם רעה הם עצבים וכואבים, ויש מדרגה שניה באנשים שגם אם באה עליהם ח"ו רעה, הם מתגברים עליו ומקבלים באהבה את היסורים, אבל המדרגה הכי גדולה היא שיש להם מידת השתוות וכו"ל,

וגם מובא בספרים הק' שגם באם יבוא לאדם דבר טוב אל ישמח ביותר כי יחשוב שאולי הוא מאנשים שכתוב עליהם ומשלם לשונאיו על פניו להאבידם ח"ו משכר העולם הבא, אלא ישמח ויתן תודה ושבח לה' יתברך על הטובה שעשה לו ויתפלל על הבא שיהיה לטובה, ואל יתלה בכוחו ועוצם ידו ח"ו שזה גרוע ביותר, אלא ידע שהכל מאתו יתברך.

ומובא בחובות הלבבות (בשער יחוד המעשה פ"ב) ח"ל וכבר אמרו על אחד מן החסידים שאמר לחברו הנשתוות (כלומר האם הגעת כבר למדרגה שהכל שוה בעיניך) אמר לו באיזה ענין, אמר לו (החסיד) נשתווה בעיניך השבח והגנות (האם שוה בעיניך השבח שמשבחים אותך או מגנים אותך) אמר לו, לא אמר לו (החסיד) אם עדיין לא הגעת (לחסידות הראויה) השתדל אולי תגיע אל המדרגה הזאת כי היא העליונה שבמדרגות החסידים ותכלית החמודות עכ"ל הק'

ונחזור לעניינינו במה שכתב רש"י הק' כולן שוין לטובה, דהנה שרה אמנו ע"ה אף אמנם בעדו עליה כל ימי חייה הרבה הרפתקאות וכמ"ש האוה"ח הק' על הפסוק ויהיו חיי שרה שבצער היו חיי שרה כי בכלום היתה בצער ע"ש, מ"מ שרה היתה מקבלת את הכל באהבה ובשמחה רבה זה שכ' רש"י כולן שוין לטובה שהיתה אצלה מידת השתוות, והיתה מקבלת את הכל באהבה ובחיבה.

וגם אצל אברהם אבינו כתוב והשם ברך את אברהם בכל מכל כל, דהיינו שלא חסר לאברהם כלום וקיבל הכל באהבה ובחיבה כאילו הכל יש לו, וכן מסופר על הרבה צדיקים, וידוע הסיפור מר' רבי זושא זצוק"ל ששאלו אותו מה הפירוש שאמרו חז"ל חייבים לברך על הרע כמו על הטוב ולקבלם בשמחה, וענה שאצלו לא שייך זאת כי אצלו הטוב טוב, והבינו בזה שכוונתו בזה כוונת חז"ל שאדם יחשוב שהכל טוב ויהיה בשמחה תמיד.

וגם מסופר גם כן מהרה"ק מהר"א מבעלזא זיע"א ששמע מהגבאי שלו ניחם את אחד בצערו באמרו כי גם להרב הק' היתה לו הרבה צרות וצער והכל קיבלם באהבה, וענה הרב הק' שזה אינו נכון כי מעולם לא היתה לו רעה בעולם, כי היתה לו מידת השתוות הנ"ל.

וגם ראינו בעינינו אצל רבינו הק' (משומרי אמונים זי"ע) שאף שעבר על אברהם כל העשרה נסיונות, מ"מ לא ראינו אצלו שום שינוי בעבודת השם, הן בעבודה התפילה והן בשולחן הק' והטהור, הכל שוין לטובה ביתר שאת וביתר עוז עד ששבק חיים לכל חי זיע"א וימליץ טוב בעדינו.

ויעזור לנו השי"ת שיהיה מעשה אבות הק' סימן לבנים להתחזקות בכל הענינים ובפרט במידת ההשתוות שיהיה כל ימינו ושנותינו כולם שוין לטובה, ואין טוב אלא תורה ומצוות, וזכה ללמוד וללמד ולשמור מצוותיה ולעשותם לשמה, וזכה לכל הפחות להרהורי תשובה ובפרט לפני לימוד התורה ולפני עשיית המצות, בכדי שלא נהיה ח"ו בבחינת ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי, וכמו שהאריך בזה הרה"ק בעל הבני יששכר זיע"א בספרו דרך פקודיך, ובאמת היא רמב"ם מפורשת (בפרק ז' מהלכות תשובה הלכה ז') שכתב קודם שעשה אדם תשובה הוא צועק ואינו נענה שנאמר כי תרבו תפילה איני שומע ועושה מצוות וטורפין אותן בפניו וכו' והיום (שעושה תשובה) הוא מדבק בשכינה וכו' צועק ונענה מיד וכו' ועושה מצוות ומקבלים אותן בנחת ובשמחה וכו' ולא עוד אלא שמתאווים להם שנאמר ועורבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם כשנים קדמוניות עכ"ל

ואם נשתדל לעשות כל זאת ולקיימם באמת ה' יברך איתנו יחד בברכה שלימה ונאמר אמן וזכה לביאת גוא"צ במהרה בימינו מתוך רחמים וחסדים מגולים אמן ואמן.

ביאורי הפרשה

מדוע לא נמנתה שרה בכלל אלו שמתו בעטיו של נחש

בפרשתנו פרשת חיי שרה כתוב, ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים. (בראשית כ"ג, א')

ופירש רש"י: "בת ק' כבת כ' לחטא. מה בת כ' לא חטאה, שהרי אינה בת עונשין, אף בת ק' בלא חטא."

ובספר מרפסין איגרי בפרשתנו, הקשו, ח"ל: במסכת שבת (נ"ה ע"ב) מובא: "ארבעה מתו בעטיו של נחש, ואלו הן: בנימין בן יעקב, ועמרם אבי משה, וישי אבי דוד, וכלאב בן דוד", ופירש רש"י: "בעטיו של נחש - בעצתו של נחש שהשיא לחוה, ולא בחטא אחר, שלא חטאו".

ואם אכן גם שרה מתה ללא כל חטא, מדוע היא לא נמנתה בכלל אלו שמתו בעטיו של נחש? עכ"ל.

(א) ותימצו שם בשם הגרש"ז ברוידא, ח"ל: ברש"י מבואר, רק שעד היותה בת מאה היתה שרה בלא חטא, אך שרה במותה היתה, כידוע, בת מאה עשרים ושבע, ויתכן שלפי רום מעלתה היה לה איזה שהוא סרך חטא בעשרים ושבע שנות חייה האחרונות, ולכן היא לא נמנתה בכלל אלו שמתו בעטיו של נחש. עכ"ל. (וכן תירץ שם גם הרב אברהם יחזקאל שליט"א)

(ב) עוד תירצו שם בשם הרב א.י. קנובליך שליט"א, ח"ל: בגמרא במסכת קידושין (כ"ד ע"ב) מובא: "המבעית את חבריו - פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים". והטעם: מאחר והאדם הוא בר דעת, יש בידו להימנע מלהבהל, ואם נבהל והחזק - הוא גרם בעצמו לנזק, ואין חבריו המבהיל חייב לשלם את הנזק.

ולכך אי אפשר למנות את שרה בין אלו שמתו רק בעטיו של נחש, שהרי היא בעצמה גרמה למותה. כמבואר ברש"י פסוק ב', שהשטן בא לומר לשרה ששחטו את יצחק, ומרוב פחד ובהלה שבנה יחידה מת, פרחו נשמתה. ולפי דברי הגמרא, אדם בר דעת שנובהל, הוא זה שגורם לעצמו את הבהלה והנזק, ואין מותה של שרה נגרם רק בעטיו של נחש. עכ"ל.

(ג) לענ"ד י"ל בס"ד שיתכן שהגמרא לא מנתה את האבות והאמהות הקדושים, שבדאי היו ללא חטא.

וראיה לדבר: בפרשתנו נאמר (כ"ה, ז'): "ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים", ופירש רש"י: "בן מאה כבן שבעים, ובן שבעים כבן חמש, בלא חטא".

הרי שגם אברהם לא מת בגלל חטא, אלא בעטיו של נחש, ובכל זאת אינו מחזר בגמרא כמי שמת בעטיו של נחש. [אף שגם כאן יש לומר כמו בתירץ א', שמגיל מאה עד פטירת אברהם אבינו, היה לו איזה שהוא סרך חטא לפי מדרגתו העצומה, וי"ל, ואכמ"ל]

על כרחק שהאבות והאמהות לא נמנו בגמרא אף על פי שמתו בעטיו של נחש.

(ד) עוד נראה לתרץ בס"ד שהנה במסכת ראש השנה (ט"ז ע"ב) מבואר, ששרה לא מתה בעטיו של נחש, אלא בגלל שמסרה דין לשמים. וכך דרשו שם חז"ל: "כל המוסר דין על חבריו הוא נענש תחילה, שנאמר: "ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך" (בראשית ט"ז, ה'), וכתוב: "ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכותה" (שם כ"ג, ב').

הרי בגלל שמסרה דינה לשמים כפי שמסיים הפסוק (שם ט"ז, ה'): "ישפט ה' ביני ובינך", נענשה ומתה קודם אברהם. ולכך אי אפשר למנותה בין אלו שמתו בעטיו של נחש.

(ה) עוד י"ל בס"ד שהגמרא מנתה רק "אנשים" שמתו בעטיו של נחש, אבל "נשים צדקניות" היו עוד שמתו בעטיו של נחש, ודו"ק.

מאת הרה"ג ר' גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מרבני כולנינו